

Vragen gesteld door de leden der Kamer, met de daarop door de regering gegeven antwoorden

3351

Vragen van de leden **Michon-Derkzen** en **Idsinga** (beiden VVD) aan de Minister van Justitie en Veiligheid en de Staatssecretaris van Financiën over *de stichting de Vrienden van XR* (ingezonden 26 mei 2023).

Antwoord van Minister Yeşilgöz-Zegerius (Justitie en Veiligheid), mede namens de Staatssecretaris van Financiën (ontvangen 14 augustus 2023). Zie ook Aanhangsel Handelingen, vergaderjaar 2022–2023, nr. 3074.

Vraag 1 en 2

Bent u bekend met het artikel Ongrijpbare Rebellen van 25 mei 2023 in Elsevier Weekblad?¹

Bent u bekend met het artikel Hoe zit Extinction Rebellion in elkaar? De leider stapt uit de luwte: «De beweging probeert bewust ongrijpbaar te blijven» van 7 maart 2023?²

Antwoord 1 en 2

Ja, ik ben bekend met beide artikelen.

Vraag 3

Bent u bekend met de bij de Kamer van Koophandel geregistreerde stichting «Stichting Vrienden van XR» (hierna: de Stichting), welke als doorgeefluik voor de financiën zou fungeren richting Extinction Rebellion (hierna: XR)?

Antwoord 3

Ik ben hiermee bekend.

Vraag 4

Bent u het met de stelling eens dat de opmerking van bestuurder Jouwert van Geene: «Wij hebben als bestuurders geen kennis van de plannen van de beweging en wij beslissen ook niet waar het geld aan wordt besteed. Dat houden we heel bewust gescheiden» niet kan kloppen omdat de ordeversto-

¹ Elsevier, 25 mei 2023, Waarom het moeilijk is om Extinction Rebellion te vervolgen (<https://www.ewmagazine.nl/nederland/achtergrond/2023/05/waarom-extinction-rebellion-moeilijk-aanspraakelijk-is-te-houden-48247w/>).

² Volkskrant, 7 maart 2023, Hoe zit Extinction Rebellion in elkaar? De leider stapt uit de luwte: «De beweging probeert bewust ongrijpbaar te blijven» (<https://www.volkskrant.nl/nieuws-achtergrond/hoe-zit-extinction-rebellion-in-elkaar-de-leider-stapt-uit-de-luwte-de-beweging-probeert-bewust-ongrijpbaar-te-blijven~b51c27ac/>).

rende acties meestal ver van tevoren online worden gedeeld en omdat de stichting trainingen faciliteert waarin mensen wordt geleerd hoe een bevel van de politie niet uit te voeren?

Antwoord 4

Ieder individu, dus ook een bestuurder van een stichting, is zelf verantwoordelijk voor zijn uitspraken. Het is niet aan mij als Minister van Justitie en Veiligheid om hier in de beoordeling te treden van dergelijke uitspraken.

Vraag 5

Welk bedrag in 2022 heeft de rijksoverheid overgemaakt aan Oxfam Novib en hoeveel is begroot in 2023? Kunt u bij de beantwoording van deze vraag een uitsplitsing maken per doel waarvoor middelen zijn overgemaakt of begroot?

Antwoord 5

Vanuit het Ministerie van Justitie en Veiligheid wordt geen subsidie gegeven aan Oxfam Novib. Als Minister van Justitie en Veiligheid heb ik geen inzicht in de bestedingen van andere departementen richting maatschappelijke organisaties, los van wat geopenbaard wordt (zoals het jaarverslag van Oxfam Novib).

Vraag 6

Kunt u toelichten waarom u het geoorloofd vindt om organisaties te blijven subsidiëren die in Nederland ordeverstorende acties financieren, waardoor ernstige openbare ordeverstoringen plaatsvinden, trainingen worden gegeven om mensen aan te zetten tot het plegen van strafbare feiten en agenten als gevolg van de ordeverstoringen gewond raken?

Antwoord 6

Het Ministerie van Justitie en Veiligheid heeft geen subsidie verstrekt aan Extinction Rebellion. Daarnaast blijkt uit het openbare overzicht van het Ministerie van Financiën, dat inzichtelijk maakt welke partijen middelen hebben ontvangen uit de Rijksbegroting³, dat Extinction Rebellion op de meest recente peildatum (ultimo 2022) geen middelen had ontvangen van de rijksoverheid. Uit het openbare jaarverslag van Stichting Vrienden van Extinction Rebellion blijkt niet dat zij in 2022 subsidie hebben ontvangen van een overheidsinstantie.

Vraag 7

Bent u van mening dat organisaties die ordeverstorende acties financieren en trainingen verzorgen om mensen aan te zetten tot het plegen van strafbare feiten, hun «algemeen nut beogende instelling» (ANBI)-status moeten behouden? Zo nee, onder welke voorwaarden kan deze status worden ontnomen?

Antwoord 7

Kenmerkend voor de regeling voor algemeen nut beogende instellingen (ANBI's) is dat deze is gericht op generieke, landelijke erkenning van doelen die niet op het eigenbelang of privébelang zijn gericht. Dit is in de wetgeving vormgegeven door de voorwaarde dat een instelling, zowel statutair als feitelijk, uitsluitend of nagenoeg uitsluitend het algemeen belang (nut) dient en geen winstoogmerk nastreeft. Het begrip «algemeen nut» is in de wet neutraal vormgegeven en wordt ook blijkens de jurisprudentie neutraal getoetst. Mensen hebben vanuit hun levensbeschouwelijke of politieke overtuiging verschillende opvattingen over wat als algemeen nut zou moeten worden beschouwd. Dit valt ook terug te zien in de verschillende doelen die ANBI's nastreven en de daarbij behorende feitelijke activiteiten. ANBI's zijn binnen de kaders van de ANBI-regelgeving in principe vrij hoe zij het nastreven van hun doel aanpakken. De grens van deze vrijheid in de ANBI-regeling ligt bij overtreding van de wet (of daar waar toepassing van de integriteitstoets in beeld komt) of waar een instelling door de rechter verboden wordt.

³ <https://www.rijksfinancien.nl/wie-ontvingen/ontvangers>

De Belastingdienst toetst of de instelling voldoet aan de voorwaarden voor ANBI's. Dit houdt in dat met de (statutaire én feitelijke) doelstelling primair het algemeen belang moet worden beoogd (kwalitatieve toets). Daarnaast moet sprake zijn van feitelijke activiteiten waarmee uitsluitend of nagenoeg uitsluitend (>90%) het algemeen nut wordt gediend (kwantitatieve toets).

Vraag 8

Kunt u met collega's in het kabinet in gesprek gaan over de wenselijkheid van het continueren van subsidiërelaties indien gesubsidieerde organisaties ervoor kiezen ordeverstoringen in Nederland te financieren?

Antwoord 8

Organisaties die subsidie ontvangen vanuit het Rijk worden getoetst aan de subsidiekaders van het betreffende subsidieverstrekende departement. Bij het opstellen van een subsidieregeling voert het subsidieverstrekende departement vooraf een risicoanalyse uit, onder meer naar het risico op misbruik en oneigenlijk gebruik, en neemt hiertegen passende maatregelen op grond van hun beleid. Hierbij kan ervoor worden gekozen om de subsidie te weigeren of aanvullende eisen aan de subsidieaanvrager te stellen. Subsidieverstrekende departementen hebben voldoende instrumenten beschikbaar om maatregelen te nemen bij misbruik of oneigenlijk gebruik, bijvoorbeeld de Bibob-toets. Ik zie daarom geen reden om nader in gesprek te gaan met collega's van het Kabinet.

Vraag 9 en 10

Bent u het met de stelling eens dat ontstane schade als gevolg van ordeverstoringen makkelijker moet kunnen worden verhaald op een stichting die de openbare ordeverstoringen financiert en in stand houdt? Kunt u toelichten waarom een stichting achter een ordeverstoringen actie niet aansprakelijk gesteld kan worden voor eventuele gemaakte schade, schoonmaakkosten en/of disproportionele politie-inzet? Onder welke omstandigheden zou dit juridisch toch mogelijk zijn?

Antwoord 9 en 10

Een persoon of rechtspersoon, zoals een stichting, kan aansprakelijk worden gesteld voor schade die is veroorzaakt door een onrechtmatige daad van deze persoon. Dit is geregeld in artikel 162 van Boek 6 van het Burgerlijk Wetboek. Het is toegestaan om maatschappelijke organisaties financieel te ondersteunen. Het is niet aan de Staat om te treden in de wijze waarop burgers of organisaties hun geld besteden, zolang dit binnen de grenzen van de wet blijft. Dit financieren zal dan ook niet snel als een onrechtmatige daad kunnen worden aangemerkt. Dit wordt anders als de financiering wordt verstrekt met het oogmerk tot het plegen van strafbare feiten, bijvoorbeeld als de financier een bedrag verstrekt bestemd voor de aanschaf van wapens of het anderszins plegen van strafbare feiten. Het is aan de rechter om aan de hand van de omstandigheden van het geval te beoordelen of er sprake is van onrechtmatig handelen van de demonstranten en/of hun financiers. Tot slot worden kosten gemaakt door politie voor handhaving van de openbare orde niet doorberekend. Dit werk hoort bij de overheidstaak en is onderdeel van maatschappelijke kosten.